

Piirustuskoulusta maailman näyttämöille – Ateneumin tutkimustyö nostaa naistaiteilijoiden perinnön näkyväksi

Ateneumin taidemuseon tutkimustyö nostaa esiin naistaiteilijoiden tärkeän mutta usein vähälle huomiolle jääneen roolin taiteen historiassa. Kansainvälisen yhteistyön kautta Ateneum on kasvattanut jo pitkään naistaiteilijoiden tunnettuutta maailmalla ja korostanut samalla Suomen ainutlaatuista roolia sukupuolten tasa-arvon edelläkävijänä.

Naisilla on ollut merkittävä, mutta pitkään aliarvostettu rooli taiteen historiassa. Maalaamista ja piirtämistä pidettiin vuosisadan alkupuoliskolla naisille sopivana harrastuksena, mutta heidän mahdollisuutensa kehittyä ammattitaiteilijoiksi olivat rajalliset. Monet tunnetut miestaiteilijat opettivat naisia ateljeissaan, mutta ilman pääsyä taideakatemioiden naisten oli vaikea vakiinnuttaa asemaansa taidemaailmassa.

Ateneum on tehnyt pitkäjänteistä tutkimustyötä naistaiteilijoiden tunnettuuden edistämiseksi. Yksi tuoreimmista esimerkeistä on syyskuussa 2020 käynnistynyt *Varhaiset naistaiteilijat* -tutkimusprojekti, jonka tavoitteena on ollut lisätä tietoa Saksassa opiskelleiden naistaiteilijoiden historiasta.

Projektin satona Ateneumissa avautui maaliskuussa 2025 uusi [Rajojen rikkojat -näyttely](#), joka tuo esiin ohitettuja tai suurelle yleisölle täysin tuntemattomia naistaiteilijoita sekä herättelee uutta keskustelua aiheesta.

”Naistaiteilijat ovat joutuneet tekemään uransa eteen enemmän töitä kuin miehet, ja valitettavasti tämä pitää paikkansa edelleen. On tärkeää tuoda heidän elämäntyönsä näkyväksi ja antaa heille ansaittu paikka taidehistoriassa”, toteaa Rajojen rikkojat -näyttelyn kuraattori, Ateneumin amanuenssi **Anne-Maria Pennonen**.

Suomi on naistaiteilijoiden tutkimuksen edelläkävijämaa

Suomi erottuu monista muista maista siinä, että naisten mahdollisuus kouluttautua taiteilijoiksi parani jo 1800-luvun puolivälissä. Vuonna 1846 Helsinkiin perustettiin Suomen Taideyhdistys ja kaksi vuotta myöhemmin sen piirustuskoulu, johon poikkeuksellisesti naiset hyväksyttiin alusta asti opiskelijoiksi. Naistaiteilijoiden ura oli silti kova ja vaikea: piirustuskoulun opetus ei vastannut eurooppalaisten akatemioiden tasoa, ja moni nainen joutui täydentämään opintojaan yksityisissä taidekouluissa – usein korkeammilla maksuilla kuin miehet.

Suomessa on myös pohjoismaisittain poikkeuksellisen pitkä naistaiteilijoihin keskittyvän tutkimuksen traditio. 1980-luvulla Helsingin yliopistossa käynnistyi laaja naistaiteilijoiden asemaa tutkiva projekti, jota rahoitti Suomen Akatemia. Tätä työtä jatkoi 1991 perustettu Kristiina-instituutti, joka keskittyi sukupuolentutkimukseen.

Ateneumilla on ollut merkittävä rooli tutkimuksen toteutuksessa, ja se on nostanut esiin naistaiteilijoiden teoksia järjestämällä useita näyttelyitä, jotka ovat lisänneet tietoisuutta aiheesta kansainvälisesti. Sukupuolinäkökulma on läsnä Ateneumin tutkimuksessa ja näyttelytyössä myös laajemmin, riippumatta siitä, keskittyvätkö näyttelyt nimenomaan naistaiteilijoihin.

Ateneumin [Moderni nainen -näyttely](#) nähtiin ulkomailla New Yorkissa, Tokiossa ja Tukholmassa sekä Suomessa Oulussa ja Turussa vuosina 2017–2022. Näyttelyssä nähtiin **Helene Schjerfbeckin**, **Sigrid Schaumanin**, **Ellen Thesleffin** ja **Elga Sesemannin** töitä sekä osassa kohteista teoksia myös **Maria Wiikiltä**, **Sigrid af Forsellesilta** ja **Hilda Flodinilta**. Näyttely pureutui modernin naisen rooliin aikakauden yhteiskunnallisten, poliittisten ja kulttuuristen muutosten keskellä.

Uusin esimerkki tästä työstä on New Yorkin arvostetussa The Metropolitan Museum of Artissa joulukuussa 2025 avautuva Helene Schjerfbeckin töitä esittelevä näyttely. Näyttely tuo esiin, miten Suomessa naisen oli mahdollista luoda uraa taiteilijana jo 1800–1900-lukujen vaihteessa. Samalla se avaa keskustelua tasa-arvosta laajemmin kulttuurin ja yhteiskunnan näkökulmasta.

”Kiinnostus naistaiteilijoihin ja heidän tarinoihinsa on kasvanut viime vuosina, ja tämä on lisännyt myös Ateneumin tutkimuksen kysyntää maailmalla. Tutkimuksen kautta pystymme nostamaan esiin tuntemattomaksi jääneitä taiteilijoita ja tarkastelemaan jo tuttuja mestareita uudesta näkökulmasta. Tämä työ jatkuu yhä ja lisää on luvassa”, sanoo Ateneumin museonjohtaja **Anna-Maria von Bonsdorff**.